

1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksma teistele elatist?

Korraldusega maksta abikaasale elatist nõutakse ühelt abikaasalt korrapäraste maksete tegemist või ühekordse summa maksmist teisele abikaasale tema toetamiseks ja vajaduse korral sellele isikule – nagu korralduses võib olla täpsustatud – korrapäraste maksete tegemist ülalpeetavate pereliikmete heaks, kui neid on.

Korraldusega maksta elatist ülalpeetavale lapsele nõutakse ühelt lapsevanemalt korrapäraste maksete tegemist või ühekordse summa maksmist – nagu korralduses võib olla täpsustatud – teisele lapsevanemale või muule isikule, kes hoolitseb lapse eest ja kellel on tema hooldusõigus.

Ülalpidamiskohustus on nõue pakkuda isikule rahalist toetust ja kui see kohustus pööratakse täitmisele kohtu kaudu, täita kõik ülalpidamist puudutavad kohtu korraldused.

Elatist maksavad järgmistesse kategooriatesse kuuluvad isikud:

vanemad oma lastele: jah

lapsed oma vanematele: üldiselt ei

lahutatud abikaasa endisele abikaasale: jah

Muud isikud:

registreeritud kooselu partnerid ja elukaaslased 2010. aasta registreeritud kooselu ning elukaaslaste teatavate õiguste ja kohustuste seaduse tähenduses vallasvanem oma lapse hooldajale

2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?

Alla 18aastane ülalpeetav laps, alla 23aastane ülalpeetav laps, kes õpib päevases õppes, või igas vanuses laps, kes on ülalpeetav puude tõttu.

Lapsevanemal on kohustus oma lapsi rahaliselt toetada, nii et nende igapäevased ja juhuslikud rahalised vajadused oleksid rahuldatud.

Üldiselt ei saa lapsi kohustada oma vanematele elatist maksma, välja arvatud harvadel ja erakorralistel asjaoludel, mille puhul heas usus hoitud omandiõigusi lahutuse korral muudetakse ja need antakse üle laste omandusse.

Lahutatud abikaasat saab kohustada tagama teisele abikaasale ülalpidamist, kui seda taotleb abikaasa on tõendanud, et asjaolusid arvestades ei ole teine abikaasa taganud piisavat ülalpidamist.

2010. aasta registreeritud kooselu ning elukaaslaste teatavate õiguste ja kohustuste seaduse tähenduses registreeritud kooselu partnerit ja elukaaslast saab kohustada tagama ülalpidamist teisele registreeritud kooselu partnerile või elukaaslasel, kui seda taotleb registreeritud kooselu partner või elukaaslane on tõendanud, et asjaolusid arvestades ei ole teine pool taganud piisavat ülalpidamist.

Olenemata sellest, kas lapsevanem on abielus või mitte, saab ta kohtult taotleda, et teine lapsevanem maksaks tema lastele elatist. Seda saab teha ka eestkostja, tervishoiuamet või muu isik, kellel on ülalpeetava lapse suhtes teatav õiguslik seisund.

3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?

Tavaliselt esitab ülalpeetav isik kohtule taotluse, andes sisse tsiviilhagi teise isiku vastu. Lapse ülalpidamisega seoses esitab taotluse harilikult lapsevanem või muu isik, kes hoolitseb lapse eest ja kellel on tema hooldusõigus.

Teavet elatise taotlemisel üldiselt kohaldatavate menetluste kohta leiab kohtuteenistuse veebisaidilt (www.courts.ie) perekonnaõiguse jaotisest.

4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?

Tavaliselt esitab elatise taotluse lapsevanem, kes hoolitseb lapse/laste eest. Taotlejateks saavad olla endised abikaasad ja ka lapsed oma õiguste alusel.

Pooltel peab juhtumise olema piisavalt suur huvi, et neil oleks alus või *locus standi* esitada taotlus elatise saamiseks. Kui taotluse esitab sugulane või lähedane isik, peavad tal olema teatavad õiguslikud volitused, et esindada sugulast või lähedast sõpra, näiteks volikirri. Lapsevanemad või eestkostjad saavad elatist taotleda alaealise lapse nimel.

5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?

Piirkonnakohtus on pädev määrama lapsele elatise kuni 150 eurot nädalas, mida maksab üks lapsevanematest, ja abikaasale / registreeritud kooselu partnerile elatise kuni 500 eurot nädalas. Kui taotletakse suuremaid summasid, on vaja esitada taotlus ringkonnakohtule või kõrgemale kohtule. Kui ringkonnakohtus või kõrgemas kohtus on abieluõiguslikku menetlust juba alustatud, tuleb esitada sinna taotlus olenemata sellest, kui suur on taotletav summa.

6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?

Ei. Kui taotleja otsustab advokaadi poole mitte pöörduda, saab ta taotluse esitada isiklikult. Perekonnaõigusega seotud kohtuvaidluse osalistele on olemas tsiviilasjades antav tasuta õigusabi, kui nad seda oma ainelise olukorra tõttu vajavad.

7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivid võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusbabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?

Kõik perekonnaõigusega seotud menetlused on Iirimaa riigilõivust vabastatud. Õigusnõu saamise ja esindamise kulud võivad olla erinevad; neile, kes seda oma ainelise olukorra tõttu vajavad, on aga kättesaadav tsiviilasjades antav tasuta õigusabi.

8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?

Piirkonnakohtus on pädev määrama lapsele elatise kuni 150 eurot nädalas, mida maksab üks lapsevanematest, ja abikaasale / registreeritud kooselu partnerile elatise kuni 500 eurot nädalas. Kui taotletakse suuremaid summasid, on vaja esitada taotlus ringkonnakohtule või kõrgemale kohtule.

Elatise määramisel vaatlleb kohus ülalpidamist saama õigustatud isiku mõistlikke vajadusi ja ülalpidamiskohustustase suutlikkust seda maksta. Pooled võivad esitada kohtule taotluse elatise maksmise korralduse läbivaatamiseks, võttes arvesse poolte rahalise olukorra muutumist.

Elatise maksmise korraldus jõustub korraldusel märgitud kuupäeval. See võib olla korralduse andmise kuupäevast varasem või hilisem kuupäev, kuid ei tohi olla varasem korralduse taotluse kuupäevast.

Ringkonnakohtus või kõrgemas kohtus toimuvates abielulahutus- ja kohtumenetlustes on varasem tagasiulatuva kuupäev taotluse kuupäev.

9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?

Tavaliselt makstakse elatist otse ülalpidamist saama õigustatud isikule. Siiski on õigustatud isikutel õigus saada elatismakseid kohtu kantselei kaudu. Kui kohus peab vajalikuks, võib arestida ülalpidamiskohustuslase töötasu või palga juhul, kui ülalpidamiskohustuslase tööandjale saab anda korralduse teha tema töötasult mahaarvamisi õigustatud isikule ülekanndamiseks.

Elatist makstakse ülalpidamist saama õigustatud isikule ja neile, kes haldavad elatist nende kasuks, näiteks lapsevanemale või eestkostjale.

10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?

Kui ülalpidamiskohustuslane ei maksa elatist, saab ülalpidamist saama õigustatud isik algatada menetluse kohtus, kes elatise maksmise korralduse andis, või piirkonnakohtus, olenevalt kasutatavast õiguskaitsevahendist.

Kohus saab anda korralduse arestida ülalpidamiskohustuslase sissetulek, nagu on osutatud punktis 1.

Kui sellest õiguskaitsevahendist ei piisa, saab kohus määrata ülalpidamiskohustuslase maksma ülalpidamist saama õigustatud isikule võlgnetavat summat.

Kui ülalpidamiskohustuslane ei tee seda, saab kohus anda korralduse, et raha, mille peab maksma võlgnikule mõni kolmas isik, makstakse selle asemel ülalpidamist saama õigustatud isikule. Samuti saab kohus anda korralduse müüa võlgnikule kuuluva vara võlguoleva summa katteks.

11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.

Teistes liikmesriikides antud korraldused pöörab täitmisele piirkonnakohtus. Tal on pädevus kohtu korralduste eiramise küsimustes (1976. aasta seaduse §-d 9A ja 9B), aga üksnes nende korralduste puhul, mille on tegelikult andnud piirkonnakohtus. Mujal tehtud korralduse täitmatajätmise puhul ei ole tal pädevust otsust teha. Piirkonnakohtus piirdub sissetuleku arestimise korralduse (kui see on vajalik) andmisega konfiskeerimis- või arestimiskorralduste puhul (harva asjakohane)

12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?

Ülalpidamist saama õigustatud isikul endal lasub kohustus esitada kohtule taotlus abi saamiseks elatise sissenõudmisel. Ehkki võimalikud on ka muud õiguskaitsevahendid, näiteks lepitus, on kohtutel asjakohane ja seaduslik pädevus võtta elatise maksmatajätmise korral meetmeid.

13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?

Ei. Elatise maksmise eest vastutab üksnes ülalpidamiskohustuslane ning ta maksab seda vahetult ise või see arvatakse maha tema töötasust.

14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:

14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutusest või eraõiguslikult organisatsioonilt?

Peresuhetest tulenevaid piiriüleseid elatishõldeid käsitletakse määruses 4/2009, mida nimetatakse tavaliselt ülalpidamiskohustuste määruseks. Selles kehtestatakse ühised eeskirjad kogu Euroopa Liidu jaoks ning selle eesmärk on tagada elatishõlde sissenõudmine ka juhul, kui ülalpidamiskohustuslane või ülalpidamist saama õigustatud isik asub teises ELi riigis.

1995. aasta novembris kehtestati Iirimaa 1994. aasta ülalpidamiskohustuse seaduse alusel välisriigist ülalpidamise taotlemise ÜRO konventsioon (New Yorgi konventsioon). Konventsioon on mõeldud selle osalisriikides elatise sissenõudmise hõlbustamiseks, kui ühes jurisdiktsioonis elav isik esitab nõude teises jurisdiktsioonis elava isiku vastu.

Mõlema õigusvahendiga kehtestatakse igas osalisriigis asuvate keskasutuste võrgustik ning taotlejad / õigustatud isikud saavad esitada oma taotlused keskasutusele, kes edastab need asjaomasele pädevale kohtule ja mõnikord korraldab õigusabi andmise. Iirimaa on välisriigist elatise sissenõudmise keskasutuse kontaktandmed järgmised:

Department of Justice and Equality

Bishop's Square

Redmond's Hill

Dublin 2

Ireland

Telefon: +353 (0)1 479 0200

Kohalik kõne: 1890 555 509

Faks: +353 (0)1 479 0201

E-post: mainrecov_inbox@justice.ie

Piirkonnakohtu korralduste asjus on taotlejal võimalik saada abi piirkonnakohtu ametnikult. Samuti saavad taotlejad pöörduda abi saamiseks seadusliku esindaja poole. Neil võib olla õigus saada õigusabi. Selleks peaksid nad pöörduma oma kohaliku õiguskeskuse poole. Viimaks on taotlejal võimalik otsida abi tasuta õigusnõustamise keskusest (*Free Legal Advice Centre*, FLAC), mis on sõltumatu vabatahtlik organisatsioon, kellel on kogu riigis õigusnõuburoode võrgustik. Need bürood hoiavad konfidentsiaalsust ega võta tasu.

Piiriüleste juhtumite korral, kus ülalpidamiskohustuslane elab teises jurisdiktsioonis, saab taotleja esitada taotluse justiits- ja võrdõiguslikkuse ministeeriumi juures asuva välisriigist elatise sissenõudmise keskasutuse kaudu.

14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?

Asjaomase kohtukantselei või organisatsiooniga saab ühendust võtta telefoni, kirja või e-posti teel või isiklikult kohale minnes. Taotlejatel soovitatakse lisa- ja kohaliku teabe saamiseks vaadata iga organisatsiooni veebisaiti.

Kohtukantseleide kontaktandmed asuvad kohtuteenistuse veebisaidil (www.courts.ie).

Välisriigist elatise sissenõudmise Iirimaa keskasutuse kontaktandmeid vt punktist 14.1 ning justiits- ja võrdõiguslikkuse ministeeriumi veebisaidilt (www.justice.ie).

15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:

15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?

Vt eespool. Ei. Vt p 14.1.

15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?

Vt eespool. Ei. Vt p 14.2.

16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?

Jah

17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatishõlde suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?

Ei kohaldata.

18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?

Taotleja ei pea kohtusse pöördumise eest lõivu tasuma. Nendes küsimustes saavad taotlejad kasutada tasuta õigusabi. Kui Iirimaa keskasutusse saabub taotlus, edastatakse see vajaduse korral tähelepanu juhtimiseks õigusabinõukogule.

19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

Artiklis 51 osutatakse, milliseid meetmeid võtab keskasutus ülalpidamiskohustuste määruse kohaste elatisnõuete suhtes. Mis puudutab täidetavaks tunnistamist, siis nüüd taotleb Iirimaa keskasutus seda kõrgema kohtu peasekretariaadilt. Iirimaa keskasutus edastab täidetavaks tunnistamise taotlused otse piirkonnakohtule. Algamismenetlustega seoses korraldab keskasutus taotlejale seadusliku esindamise õigusabinõukogu kaudu.

Viimati uuendatud: 18/11/2019

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Liikmesriikide sisu haldamise eest vastutavad liikmesriigid uuendavad parajasti selle veebisaidi sisu, et võtta arvesse Ühendkuningriigi lahkumist Euroopa Liidust. Kui leiate siit teavet, milles Ühendkuningriigi lahkumine veel ei kajastu, ei ole see taotluslik ja muudetakse peagi.